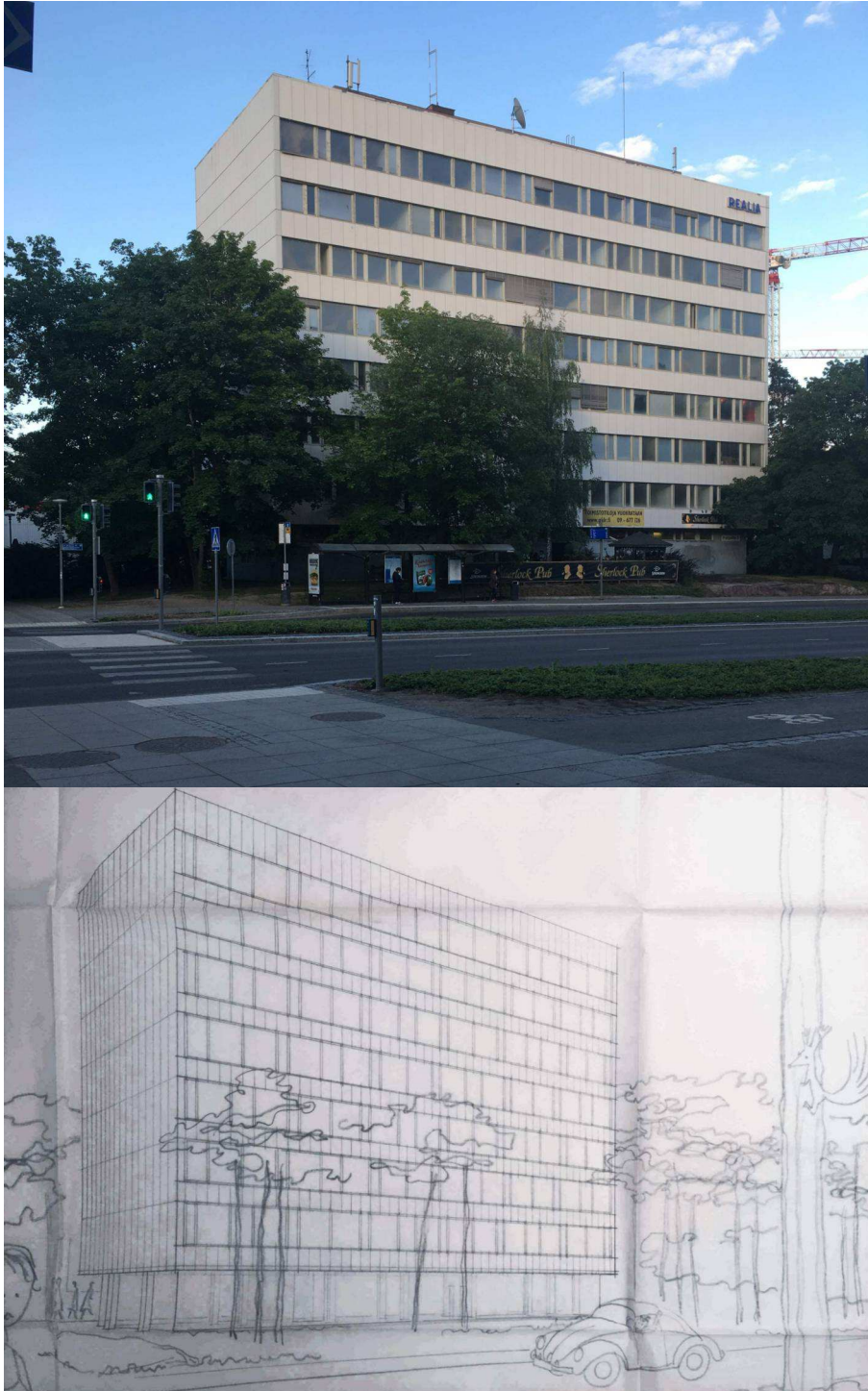

KIINTEISTÖ OY RAITINLUKKO, TAPIOLA

Rakennushistoriallinen selvitys

a 18.6.2018

Sisällysluettelo

KIINTEISTÖ OY RAITINLUKKO, TAPIOLA	1
Rakennuskohteen perustiedot.....	4
HANKEKUVAUS.....	4
SELVITYKSEN TAVOITTEITA.....	5
KÄYTETYT LÄHTEET.....	5
JOHDANTO.....	6
RAKENNUKSEN ASEMA KAUPUNKIRAKENTEESSA.....	6
TAUSTAA.....	8
RAITINLUKKO, RAKENNUKSEN HISTORIAA JA LUONNOKSIA.....	16
RAITINLUKKO, RAKENNUS JA YMPÄRISTÖ.....	21

KIINTEISTÖ OY RAITINLUKKO

Tilaaaja:

Ajanta Oy
Pohjoisranta 4 A 1, 00170 Helsinki
www.ajanta.fi
Guy Reinikainen, COO

Tekijät:

Studio U2 arkkitehdit Oy
Veneentekijäntie 14, 00210 Helsinki
www.dpi-u2.com
Risto Urala, arkkitehti safi FISE-899
Susanna Urala, arkkitehti safi FISE-1064

Laatimisajankohta:

Huhti-kesäkuu 2018

Valokuvat:

Kaikki lähdetiedoissa mainitut lähteet
Studio U2 arkkitehdit Oy valokuvat kohteesta

Arkkitehtuurimuseo:

Arkkitehtuurimuseossa on Aarne Ervin arkkitehtitoimiston piirustusarkisto. Kohteesta Konttoritalo II löytyy kaksi mapillista asiakirjoja, joihin on mahdollista tutustua museon arkistossa.

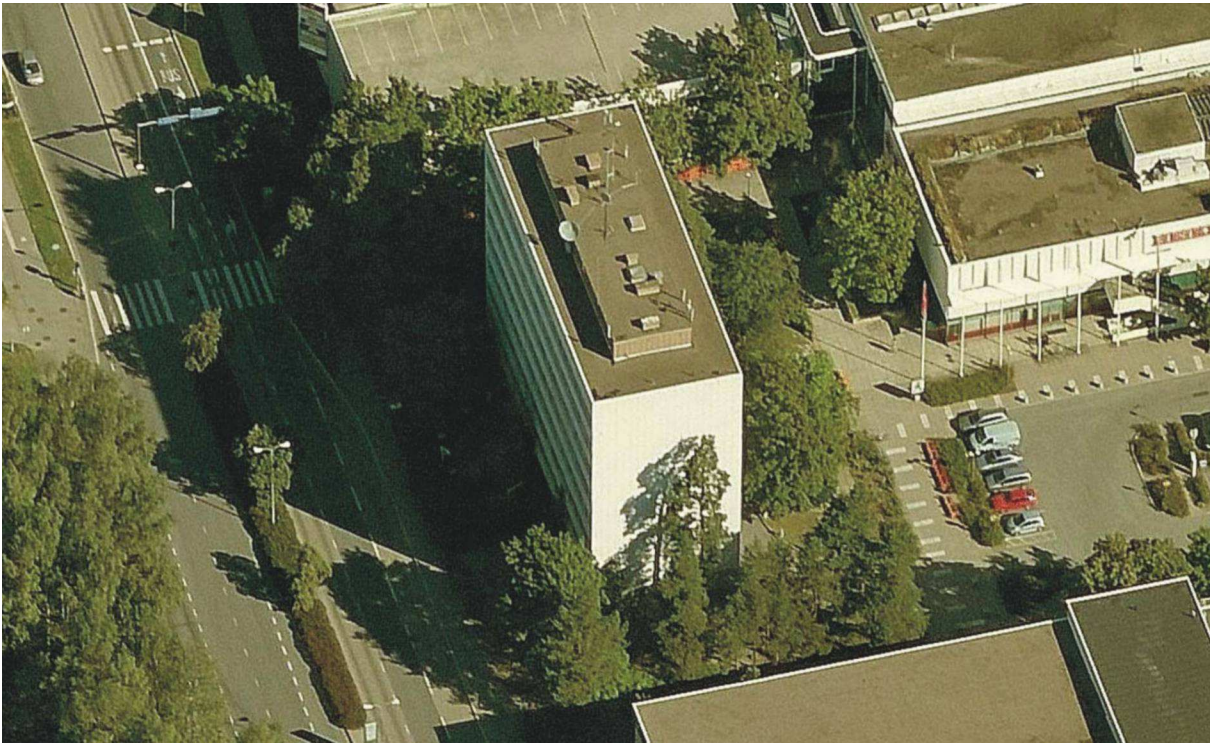
Amanuenssi Antti Aaltonen p. 045-7731 0480, antti.aaltonen@mfa.fi

Espoon kaupunginmuseo:

Kaupunginmuseon kuva-arkisto sekä Asuntosäätiön kuva-arkistoon kuuluvat valokuvat
Tutkija Leena Sipponen, p. 050-366 4944, leena.sipponen@espoo.fi
Intendentti Jyri Vilja, p. 050-464 4816, jyri.vilja@espoo.fi

Tapiolan liikekeskustaa lännestä, etualalla Raitinlukon toimistorakennus.
Kuva Asuntosäätiön kokoelma, Espoon kaupunginmuseon kuva-arkisto.

Ilmakuva etelästä, nykytilanne, kuva Espoon karttapalvelu

Rakennuskohteen perustiedot

HANKEKUVAUS

Nimi: Kiinteistö Oy Raitinlukko. Ervin toimiston alkuperäisissä suunnitelmissa kohteen nimenä on Konttoritalo II.

Osoite: Pohjantie 3, 02100 Espoo, Tapiola

Kaupunginosa: 12

Kortteli: 12002

Tontti: 17

Kiinteistötunnus: 49-12-2-17

Pysyvä rakennustunnus: 101386704U

Kaavatilanne: Vireillä asemakaavamuutos nro 210433, Tapiolan keskus, Raitinlukko ja Länsituulenaukio, OAS 22.1.2018.

Ajantasa-asemakaava v. 2009, nro 210422

Suojelutilanne: Kohderakennuksen suojelumerkintä asemakaavassa: sr-1

Suunnittelija: Aarne Ervi

Rakennusvuosi: 1966

Alkuperäinen rakennuttaja: Asuntosäätiö

Rakennuksen käyttö: Toimisto- ja liikerakennuksena

Merkittävimmät rakennuksessa tehdyt muutokset: Ei tiedossa

Tontin pinta-ala: 2237m²

Rakennusoikeus: Ajantasa-asemakaavassa 4000kem², joka on käytetty. Käynnissä olevassa asemakaavamuutoksessa tarkistetaan rakennusoikeus, lähtökohtana on, että uutta rakennusoikeutta ei muodosteta.

Pysäköinti: Koy Raitinlukolla on 42 autopaikkaa rasitteella viereisessä, kiinteistön eteläpuolisessa pysäköintitalossa (12002/16)

SELVITYKSEN TAVOITTEITA

Selvitetään rakennuksen historiaa, sekä suhteet ja vaikutukset ympäristöönsä Tapiolan keskustassa.

Selvitetään kohderakennuksen mahdollisia varhaisia luonnossuunnitelmia, sekä niiden suhdetta valmistuneeseen rakennukseen.

Selvitetään mahdollisia muutosratkaisuja ja -suunnitelmia eri ajankohtina.

Selvitetään toteutettujen ratkaisujen hyvät ja huonot puolet, sekä muutostarpeet ja niitä ohjaavat sekä rajoittavat tekijät.

KÄYTETYT LÄHTEET

Tapiolaa ja sen rakentamista käsittelevä kirjallisuus, mm.:

- Raportti kaupungin rakentamisesta, Heikki S. von Hertzen
- Tapiolan arkea ja Juhlaa, Uolevi Itkonen
- Tapiola- Puutarhakaupungin vaiheita - arkkitehtuuriopas, Espoon kaupunginmuseo, Timo Tuomi
- Tapiola, elämää ja arkkitehtuuria, Timo Tuomi, Rakennustieto
- Building a new town, Finland's new garden city Tapiola, Heikki von Hertzen, Paul D. Spreiregen

Muut lähteet:

- Suomen arkkitehtuurimuseon www-sivut, www.mfa.fi/tapiolankeskus
- Suomen arkkitehtuurimuseon piirustusarkisto, Aarne Ervin arkkitehtuuritoimiston alkuperäissuunnitelmat kohteesta
- Finna-kuvapalvelu, www.finna.fi
- Espoon kaupunginmuseon kuva-arkisto
- Asuntosäätiön valokuva kokoelma / Espoon kaupunginmuseo
- Espoon kaupungin karttapalvelu
- Espoon kaupungin rakennusvalvontaviraston piirustusarkisto
- Museoviraston RKY-kohteet –sivusto, www.rky.fi
- Tapiola 1960-luvulla, muistelua puutarhakaupungista ja sen ihmisistä
<http://tapiola.ning.com>

JOHDANTO

Kohde on arkkitehti Aarne Ervin suunnittelema ja asemakaavassa merkinnällä sr-1 suojeltu toimisto- ja liikerakennus. Rakennus on rakennustaiteellisesti arvokas ja Tapiolan alkuperäisen kaupunkikuvaan kuuluvana säilytettävä ja tärkeä.

Raitinlukon kahdeksankerroksinen rakennus on valmistunut v. 1966 toimistorakennukseksi. Rakennus on toiminut toimistorakennuksena rakentamisestaan lähtien, maantasokerroksessa toimii ravintola. Rakennus tunnetaan monen tapiolalaisen suussa ns. Viatekin talona, koska rakennuksessa sijaitsivat Viatekin toimitilat useiden vuosien ajan.

RAKENNUKSEN ASEMA KAUPUNKIRAKENTEESSA

Nimensä ”Raitinlukko” mukaisesti Konttoritorni II merkitsee Tapiolan keskustan halki itä-länsi suunnassa kulkevan keskeisen kevyenliikenteen väylän, Tapionraitin paikan Tapiolan liikekeskustan länsireunalla. Tapionraitti yhdistyy lännestä, Länsikorkeen asuinalueelta saavuttaessa Tapiolan liikekeskukseen Raitinlukon kiinteistön pohjoisreunalla.

Ervin laatimaan Tapiolan liikekeskuksen suunnitelmaan kuuluva, keskusta-alueen selkärangan muodostava Tapionraitti sitoo yhteen kaikki Tapiolan keskuksen merkittävät rakennukset ja aukiot; Raitinlukon naapurin Heikintorin ostoskeskuksen, jonka sisällä raitti kulkee, Sampotorin aukion, Tapiontorin hevosenkenkämäisen liikerakennuksen aukioineen, Keskustornin ja keskusaltaan, keskustornin alapuolella sijaitsevan toriaukion, hotelli Gardenin, sekä keskusta-alueen itälaidalla Tapiolan kirkon. Kirkon jälkeen raitti jatkuu vapaamuotoisempana kohti itää ja Otaniemeä.

Tapionraitin alkupäätä saavuttaessa lännestä.

Edessä Tapiolan liikekeskusta, ensimmäisinä Heikintorin ja Raitinlukon rakennukset, Raitinlukko puiden takana oikealla.

Kuvat: Finna –kuvapalvelu, museoviraston kuvakokoelma, Teuvo Kanerva 1968-71 sekä Tapiola, Elämää ja Arkkitehtuuria –kirja / Espoon kaupunginmuseo

Heikintorin ostoskeskus ja Raitinlukon toimistorakennus eli Konttoritorni II Tapiolatorin suunnasta, idästä länteen katsottuna. Raitinlukon rakennus sijaitsee Tapiolan liikekeskustan länsireunalla.
Kuva: Volker von Bonin, ei vuosilukua. Finna-kuvapalvelu, Museoviraston kuvakokoelma.

Matalan Tapiolatorin ostoskeskuksen, Sampotorin aukion ja Heikintorin tavaratalon läpi itä-länsi-suunnassa kulkee kevyenliikenteen väylä Tapionraitti, joka jatkuu toimistotalo Raitinlukon sivuitse kohti taustalla näkyvää Länsikorkean asuinaluea ja Viljo Revellin suunnittelemaa "Taskumatti"-taloja.

Tapionraitti muodostaa Tapiolaan eräänlaisen kevyenliikenteen "pääkadun", joka välillä laajenee aukioiksi ja poikkeaa sisätiloihin, tarjoten kulkijoille runsaasti erilaisia kohtaamispaikkoja.

Nykyinen kevyenliikenteen verkosto Tapiolassa on laajentunut keskustan laajenemisen myötä moneen eri suuntaan. Raitinlukon toimistorakennuksen tontin itäpuolella, pysäköintiaukion länsireunalla kulkee tärkeä pohjois-etelä –suuntainen kevyenliikenteen reitti.

TAUSTAA

Tapiolan puutarhakaupungin synty ja kehitys

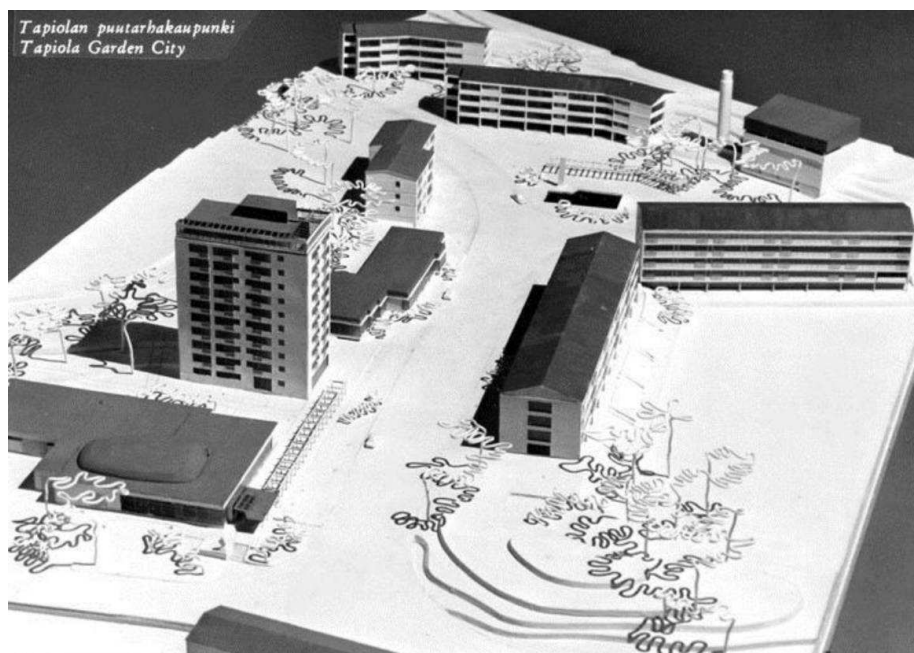
Tapiolan puutarhakaupungin suunnittelu käynnistettiin 1950-luvun alkuvuosina Hagalundin kartanon maille Espooseen. Taustalla oli sotien jälkeisen ajan kova asuntopula, sekä halu löytää uusia, vaihtoehtoisia ja inhimillisiä asumisratkaisuja ahtaissa oloissa kivikaupungeissa asuville, erityisesti lapsiperheille. Vaikutteita otettiin mm. länsinaapurin Ruotsin uusista asuinalueista; Malmön Friluftstad, sekä Göteborgin Guldheden tarjosivat uusia tuulahduksia kaupunkisuunnitteluun. Myös 1920-luvulla Helsinkiin toteutettua Puu-Käpylää pidettiin onnistuneena esikuvana väljemmälle ja luonnonläheisemmälle asumismuodolle.

Tapiolan puutarhakaupungin perustamisen alullepanijoina toimivat väestöliitossa sosiaali- ja asuntopolitiikan parissa toiminut Heikki S. von Hertzen, sekä kaavoituksen asiantuntija, asemakaavaopin professori Otto-I. Meurman.

Meurman oli jo vuonna 1945 laatinut ensimmäisen kaavoitussuunnitelman Hagalundin kartanon maille maanomistajan Arne Grahnin toimeksiannosta. Vuonna 1951 Väestöliitto osti Hagalundin maat, ja samana vuonna perustettiin Asuntosäätiö uuden puutarhakaupungin suunnittelun ja toteuttamisen käynnistämiseksi. Asuntosäätiön perustajaosapuoliin kuuluivat Väestöliiton ohella Mannerheimliitto, SAK, Suomen Siviili- ja Asevelvollisuusinvalidien liitto, Virkamiesliitto ja Vuokranantajien keskusliitto.

Tapiolan suunnittelu aloitettiin ns. Itäisestä lähiöstä. Suunnittelijaryhmäksi koottiin vuonna 1952 Asuntosäätiön toimesta neljän arkkitehdin ryhmä; Viljo Rewell, Aarne Ervi, Aulis Blomstedt ja Markus Tavio, kaavoitussuunnittelusta vastasi vielä tuolloin Otto-I. Meurman.

Suunnitteluihanteena pidettiin väljästi luontoon sijoittuvaa, pääosin omakotitaloista ja matalista rivi- ja kerrostaloista muodostuvaa puutarhakaupunkia.

Tapiolan puutarhakaupungin alkuvaiheita;
Itäisen lähiön aluekeskus, pienoismalli, vanha Tapiola-postikortti

Suunnittelun tavoitteet ja ihanteet

Tapiolassa oli alusta asti tavoitteena tutkia uusia ratkaisu- ja rakennustapoja sekä – tekniikoita, rakennuksissa mm. tuolloin uutta elementtitekniikkaa. Suunnittelussa oli pyrkimyksenä löytää tehokkaita ja moderneja ratkaisuja asutuspulaan, kohottaa yleistä asumistasoa sekä ympäristön viihtyisyyttä, ja tarjota asukkaille asumisen ohella myös kaikki tarvittavat palvelut virikkeineen.

Yksitoikkoisen lopputuloksen välttämiseksi haluttiin asuinalueille suunnitella erilaisia asumis- ja rakennustyyppisiä sekaisin. Rakennukset ryhmiteltiin ympäristöönsä vaihtelevat maastonmuodot ja maiseman ominaispiirteet huomioon ottaen. Periaatteena oli myös, että kukin arkkitehti vastasi oman rakennusryhmänsä suunnittelukokonaisuudesta. Tapiolaan syntyikin aikakauden nimekkäimpien arkkitehtien toimesta arkkitehtonisesti korkeatasoisista ja kekseliästä asunto- ja ympäristösuunnittelua, jossa hyödynnettiin ajankohdan uusimpia ratkaisuja.

Erityistä huomiota kiinnitettiin asumisen ohella viihtyisiin yksityisiin ja yhteisiin piha-alueisiin sekä rakennusten liittymiseen ympäröivään luontoon. Luontoyhteyttä pidettiin tärkeänä, olivathan kaupunkikeskustojen asumisolot sodanjälkeisessä Suomessa usein ahtaat ja vailla viihtyisiä piha-alueita. Laajojen viheralueiden haluttiin tarjoavan myös sosiaalisia virikkeitä.

Tapiolassa rakennusten omat piha-alueet yhdistyivät hyvin hoidettuihin yhteisiin viheralueisiin ja luonnonvaraisina säilytettyihin metsä- ja puustikkoalueisiin.

Palvelut

Palvelujen haluttiin tarjoavan alueen uusille asukkaille kaikki päivittäin tarvittavat toiminnot. Heti Tapiolan ensimmäiseen toteutusvaiheeseen, Itäiseen lähiohjelmaan, suunniteltiin oma aluekeskus, jossa sijaitsivat mm. päivittäistavarakaupat, pankki, posti, huoltoasema ja autohalli, lämpövoimala, elokuvateatteri ja kahvila. Itäisen lähiohjelman maamerkiksi nousi asuinrakennus Mäntytorni, jossa oli ainoastaan pieniä asuntoja yksin eläville ja pariskunnille. Tornin kattokerroksessa sijaitsi näköalakahvila. Tapiolan laajentuessa samaa suunnitteluperiaatetta noudatettiin edelleen; kullekin uudelle osa-alueelle perustettiin oma aluekeskuksensa, joka tarjosi asukkaille lähipalvelut.

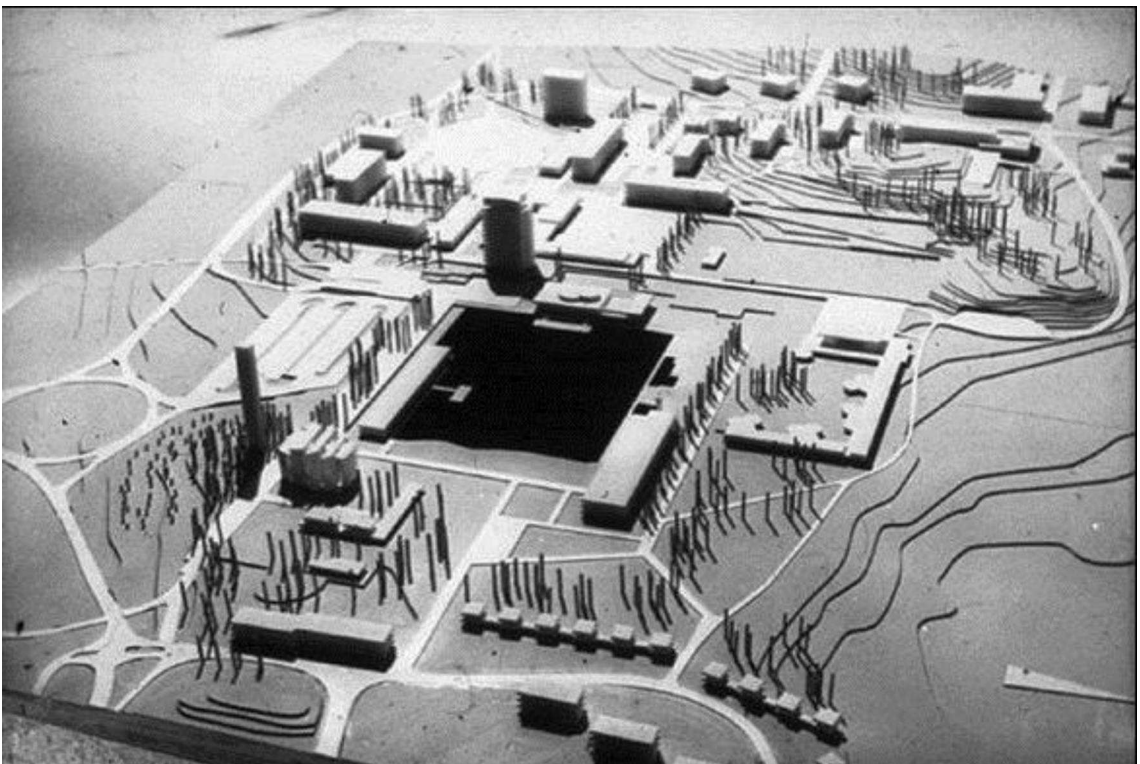
Tapiolan liikekeskusta, liikerakentamisen suuntaviivoja 1960-luvulla

Vuonna 1953 julistettiin suunnittelukilpailu Tapiolan liikekeskustasta. Kilpailulla haluttiin löytää moderni ratkaisu Tapiolan puutarhakaupungin liike- kulttuuri- ja hallintokeskukseksi. Erityistä huomiota tuli kiinnittää maaston käsittelyyn, ratkaisujen luontevaan liittymiseen ympäröivään luontoon, näkymien säilyttämiseen Otsolahden suuntaan merelle, sekä mahdollisuuteen ratkaisun toteuttamiseksi vaiheittain. Uuden keskuksen haluttiin tarjoavan monipuoliset palvelut; liike- kulttuuri- ja hallintorakennuksia, kauppatorin sekä juhla-aukion, kirkon, koulun sekä erilaisia yhteistiloja. Liike- ja palvelurakennusten toivottiin tarjoavan työpaikkoja paitsi alueen uusille asukkaille, myös ulkopuolisille. Keskukselta haluttiin luoda Suomen ensimmäinen moderni ja houkutteleva ”town center”.

Aarne Ervi työryhmineen voitti suunnittelukilpailun ehdotuksellaan ”Don Hertzenin kylä”, joka valittiin myös jatkosuunnittelun pohjaksi.

Ehdotuksen pääpiirteinä toimivat entisen sorakuopan paikalle suunniteltu suuri keskusallas, jonka äärelle kulttuurin ja hallinnon rakennukset ryhmittyivät, avarat, porrastetusti toisiinsa sekä ympäristöön liittyvät aukiot ja kulkureitit, matala hevosenkenkämäinen liikerakennus, sekä korkea toimistotorni, Tapiolan keskustorni, josta muodostui alueen tunnusmerkki. Rakennusten ja aukoiden väljällä sijoittelulla ja ryhmittelyllä luotiin edellytykset helpoille ja viihtyisille kevyenliikenteenyhteyksille, joista tuli modernin arkkitehtuurin ja laajojen istutusalueiden ohella yksi Tapiolan ominaispiirteistä.

Liikekeskusta oli rauhoitettu ajoneuvoliikenteeltä, sisäänajoväylät ja maanpinnalle sijoitetut pysäköintialueet sijaitsivat keskusta-alueen reunoilla. Pysäköintialue asetui keskustaa hieman alemmalle tasolle istutuksin jäsennehtynä, jolloin pysäköidyt autot eivät hallinneet näkymiä.

Tapiolan keskustasuunnitelman alkuvaiheita, pienoismalli noin vuodelta 1955. Raitinlukon toimistorakennus esiintyy jo tässä suunnitelmassa, toimien Keskustornin vastaparina. Kuva: Arkkitehtuuritoimisto Aarne Ervi, Suomen arkkitehtuurimuseo

Liikekeskustan suunnittelu eteni Tapiolassa hieman hitaammin kuin asuinalueiden. Tapiolan maamerkinä toimiva 14-kerroksinen Keskustornin toimistotalo, ”Konttoritalo I”, suunniteltiin Ervin toimistossa vuosina 1959-61.

Samaan aikaan Keskustornin kanssa valmistui sen vierelle matala, jo voittaneeseen keskustakilpailuehdotukseen kuulunut hevosenkengän muotoinen liikerakennus Tapiontori. Aikakauden tyypillisten ihanteiden mukaan ajateltiin, että liiketilojen tulee sijaita maantasossa. Tapiontorin jalankulkureitit kulkevat katettuina sisäpihan puolella, johon myös liiketilojen suuret näyteikkunat avautuvat. Ervi oli suunnitellut myös avoimen sisäpihan osittaista kattamista vajereiden varaan asetetuilla poimumuovilevyillä.

Seuraavien vuosien kuluessa Ervin toimistolta tilattiin myös liikekeskuksen seuraavien vaiheiden toteutussuunnitelmat, Konttoritalo II eli Raitinlukko vuonna 1963, ja Heikintorin tavaratalo vuonna 1966.

Raitinlukon naapuriin suunniteltu Heikintorin kauppiastavaratalo koostui noin 60 erikoisliikkeestä, jotka sijaitsivat kahdessa kerroksessa. Kauppiaat omistivat itse liiketilansa. Rakennus sisälsi aikoinaan maan ensimmäisen katetun sisäostoskadun, joka tarjosi tuolloin modernin ajatuksen ostoksilla viihtymiseen. Rakennuksen halki pitkittäin kulkeva ostoskatu jatkaa toimistotalo Raitinlukon viereltä kulkevaa Tapionraitin kevyenliikenteenväylää kohti Tapiontorin liikekeskusta, ja sen sisäpihan halki kohti Keskustornia ja kirkkoa.

Heikintorin tavaratalo ja Sampotorin aukiota 1970-luvulla. Kuva: Finna-kuvapalvelu, tuntematon kuvaaja

Tapiontorin sisäpihaa, suihkulähdeallas
vanha postikortti Tapiolasta

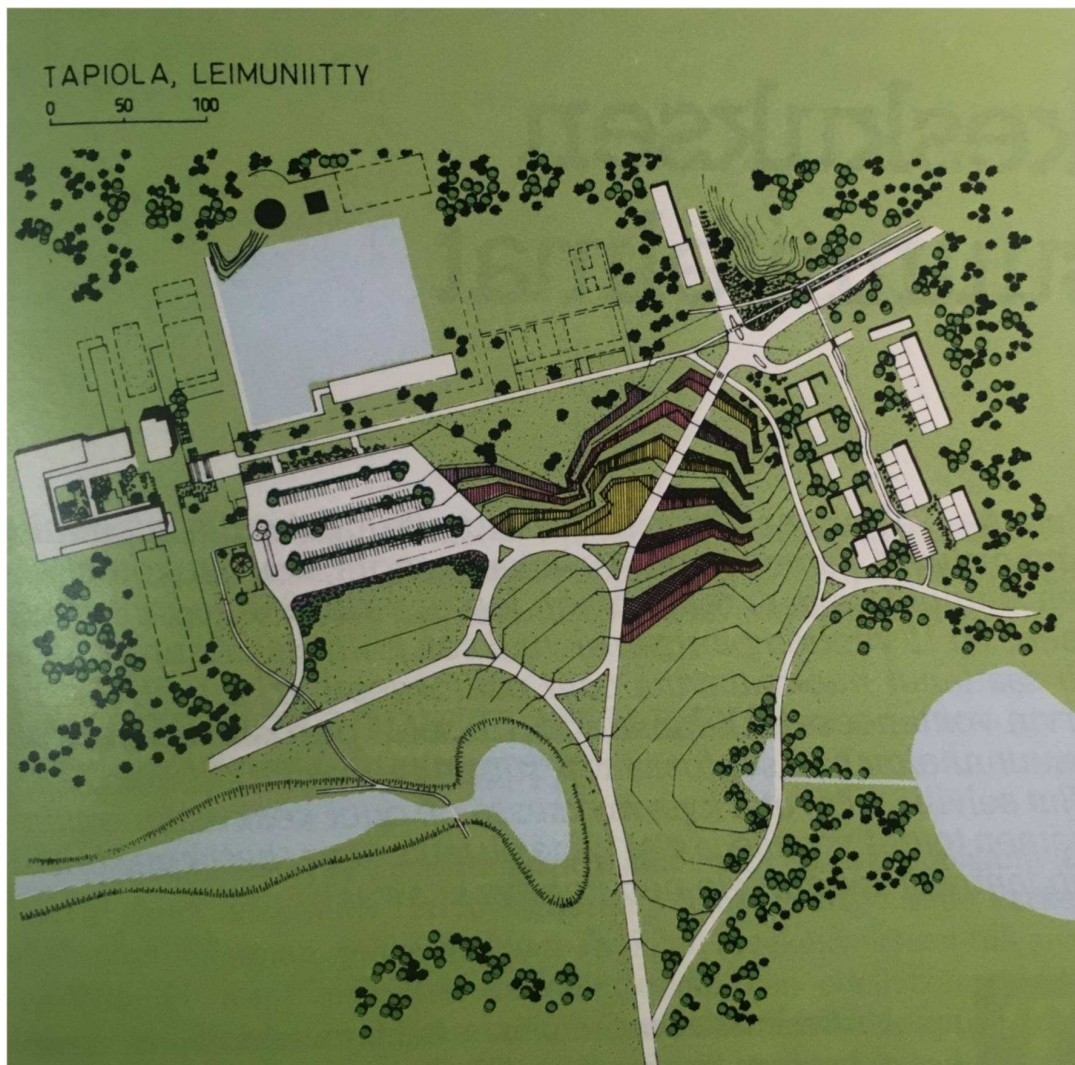
Tapiolan tori Keskustornin vierustalla 1979
Kuva: Finna-kuvapalvelu

Viheralueet Tapiolassa

Laajoista ja avoimista, aina Otsolahden rantaan saakka ulottuvista viheralueista istutuksineen muodostui yksi Tapiolan puutarhakaupungin tunnusmerkeistä. Onnistunut lopputulos saavutettiin kaava-, alue-, viher- ja rakennussuunnittelun yhteistyönä.

Jo Tapiolan ensimmäisestä suunnitteluvaiheesta alkaen suunnittelutyöhön osallistui aina myös maasto-, maisema- ja puutarhasuunnittelija, ensimmäisessä vaiheessa maisema-arkkitehti Nils Orénto. Orénto oli aiemmin laatinut viheralueiden inventoinnin Hagalundin kartanon mailla Itäisen lähiön alueella.

Tapiolan rakentamisen edetessä viheralueiden suunnittelusta tuli vastaamaan puutarha-arkkitehti Jussi Jännes, jonka käsialaa ovat mm. Silkkiniitty, sekä Leimuniitty komeine, geometrisen muotoisine istutusalueineen. Suuren vastuun viheralueiden toteutuksesta kantoi Asuntosäätiön ylipuutarhurina toiminut C.J. Gottberg.

Tapiolan keskustaa Otsolahden suunnalta.

Maaston korkeusasemien hyödyntäminen ja vaihtelevan korkuisten ja –väristen kasvilajien käyttö kuului keskeisenä tekijänä viheralueiden suunnitteluun Tapiolassa. Avoin yhteys Otsolahteen haluttiin säilyttää. Kuva: Kirjasta "Raportti kaupungin rakentamisesta", Heikki von Hertzen

Viheralueiden laajamittaiseen suunnitteluun ei ollut sodan jälkeisessä Suomessa perinteitä, myös varojen puute vaikutti tilanteeseen.

Tapiolassa viheralueiden suunnittelussa pidettiin tärkeänä lähtökohtana paitsi viihtyisyyttä, monimuotoista käytettävyyttä ja korkeatasoista visuaalista vaikutelmaa eri vuodenaikoina, myös näkymiä ja mittakaavaa. Laajoilla avoimilla puistoalueilla näkymien haluttiin säilyvän pitkinä ja avarina. Visuaalinen yhteys etelään Otsolahteen ja meren rantaan oli yksi suunnittelun lähtökohdista.

Maiseman ominaisuuksia osattiin kunnioittaa. Luontaisesti puistoiksi soveltuvat alueet jätettiin rakentamatta, rakennusten ryhmittelyssä ja suunnittelussa hyödynnettiin maaston muotoja ja niiden ominaispiirteitä. Hagalundin kartanon vanhat viljelysmaat tarjosivat tähän hyvät lähtökohdat.

Alueiden vihersuunnitelmat laadittiin Tapiolassa usein suurina kokonaisuuksina, ahtaista tonttirajoista välittämättä. Alueella kasvavaa vanhaa puustoa säilytettiin runsaasti. Lähtökohtana oli, että rakennuskokonaisuudet, aukiot, puistot ja kevyen liikenteen reitit suunniteltiin siten, että arvokkaat puut voitiin säilyttää maisemassa. Komeimpia puita jopa korostettiin aikoinaan valaistuksella.

Istutukset muovattiin kookkaiksi ja runsaiksi, usein hyvinkin värikkäiksi ryhmiksi, jotka toimivat vastapainona vehreälle luonnonympäristölle ja nurmikentille. Värit vaihtuivat vuodenaikojen mukaan, muodot puolestaan näyttivät erilaisilta eri tarkastelukulmista nähtyinä. Jännes toikin Tapiolaan uudenlaisen ajatuksen massaistutusten hyödyntämisestä osana alueen arkkitehtuuria ja viheralueiden ominaisilmettä.

Viistoilmakuva Otsolahden suunnalta kohti Tapiolan keskustaa, 1960-1970-luku.
Kuva: Kirjasta "Raportti kaupungin rakentamisesta", Heikki von Hertzen

Leimuniitty

Leimuniitystä haluttiin luoda Tapiolan tunnuskuva, joka Keskustornin ohella piirtyisi kaikkien alueelle saapuvien mieleen. Suuri liikenneympyrä muodosti osan vaikuttavaa kokonaisuutta, jossa kulmikkaat, maastossa polveilevat kirkasväriset istutusalueet rytmittivät Otsolahden suuntaan laskeutuvaa avointa nurmikenttää. Suunnitelmassa haluttiin hyödyntää myös maaston korkeuseroja, mikä lisäsi istutusalueiden vaikuttavuutta.

Sama geometrinen teema jatkui Tapiolantien pohjoispuolella, kirkon edustan istutusalueilla. Värien ohella myös eri kasvilajien korkeuseroja hyödynnettiin.

Ajan moderneihin ihanteisiin kuului, että istutusten tuli näyttää vaikuttavilta myös ohi ajavien autoilijoiden näkökulmasta, kun puistomaisema "vain vilahtaa" ikkunasta. Leimuniitty suunniteltiin ennen kaikkea katseltavaksi, kun puolestaan Tapiolan keskelle sijoittuva laaja puistoalueen, Silkkiniityn, haluttiin tarjoavan viihtyisät puitteet monenlaiselle aktiiviselle ulkoilmatoiminnalle.

Leimuniityn värejä, Finna-kuvapalvelu

Keskusallas ja vesiaiheet Tapiolassa

Keskusaltaaksi nimetty suuri suorakulmainen vesiallas suihkulähteineen muodostaa Keskustornin ja Leimuniityn ohella yhden Tapiolan omaleimaisista tunnusmerkeistä. Keskusallas oli jo alun alkaen osa Ervin laatimaa voittoisaa kilpailuehdotusta, altaan ympärille ryhmittyivät kaikki keskustan merkittävät hallinnolliset ja kulttuurirakennukset. Ervin visioissa altaan päälle olisi rakennettu myös kelluva ravintola/kahvila. Allas valmistui entisen sorakuopan paikalle vuonna 1962. Sekä allas ympäristöineen, että suihkulähteet valaistiin, mikä toi niille erityistä näyttävyyttä myös pimeässä.

Vesaihteita esiintyy Keskusaltaan ohella muuallakin Tapiolassa, joskin huomattavasti pienimittakaavaisempina ja vaatimattomampina. Liikekeskustan 1970-80-lukujen laajennuksen myötä rakennettu keskusaltaan vastapari Merituulentien toisella puolella Vesiputoustalon edustalla ei toteutunut onnistuneena.

Tapiolan rakentuessa kehittyvää puutarhakaupunkia pääsi tarkastelemaan myös ylhäältä, mm. Keskustornin ravintolasta ja näköalatasanteelta käsin. Yläviistosta nähtyinä vesiallas suihkulähteineen, porrastuvat aukiot, kulkureitit, viheralueet ja suurimittakaavaiset ja värikkäät istutukset tarjosivat yllin kyllin silmänruokaa.

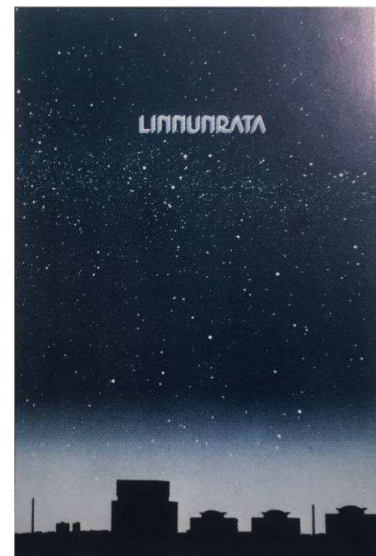
Keskusallas ja uimahallin ulkoaltaita
Kuva: Espoon kaupunginmuseo, Teuvo Kataja, 1972

Keskustorni ja -allas vesisuihkuineen
Kuva: Finna-kuvapalvelu, Museoviraston
kuvakokoelma, Volker von Bonin, vuosi ei tiedossa

Keskustornin kattoterassilla
Keskustornin valaistu katto-osa leijuu kevyen lasiseinän yläpuolella.
Kuvat: Kirjasta "Raportti kaupungin rakentamisesta", Heikki von Hertzen

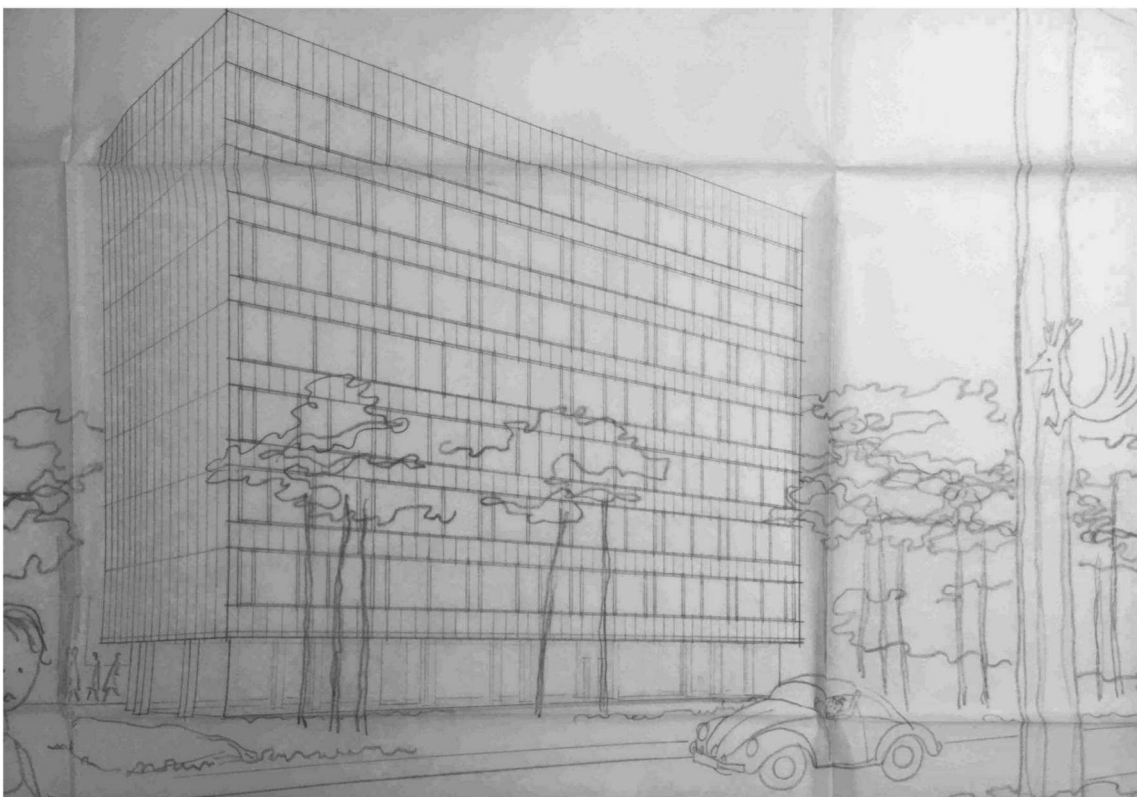

Ravintola Linnunradan mainos

RAITINLUKKO, RAKENNUKSEN HISTORIAA JA LUONNOKSIA

Raitinlukon suunnitelmat, luonnoksia ja rakennuksen synty

Toimistotalo Raitinlukko sijaitsee Tapiolan liikekeskustan länsireunalla, Heikintorin tavaratalon naapurissa, Pohjantien varressa. Rakennus suunniteltiin alusta alkaen toimistorakennukseksi. Tapiolan alueen haluttiin kehittyessään tarjoavan työpaikkoja paitsi mahdollisimman monelle alueella asuvalle, myös muualta saapuville. Asuntosäätiön silloisten laskelmien mukaan liikekeskustan valmistumisen myötä Tapiolan alueella olisi noin 5600 työpaikkaa ja 4300 asuntoa. Raitinlukon rakennukseen kaavailtiin tulevan noin 220 työpaikkaa.

Käsivaraperspektiivi, Aarne Ervi, päiväämätön luonnos. Suomen Arkkitehtuurimuseon arkisto

Näkymä lännestä, Pohjantien suunnasta.

Lasiseinäinen ja ylempien toimistokerrosten ulkoseinälinjasta sisäänvedetty pohjakerros toimii rakennuksen kevyenä jalustana. Kantava pilarirakenne erottuu rakennuksen sisällä ja päädyissä.

Vapaasti seisovan rakennuksen sisätilat liittyvät maantasossa avoimesti ympäröivään maisemaan.

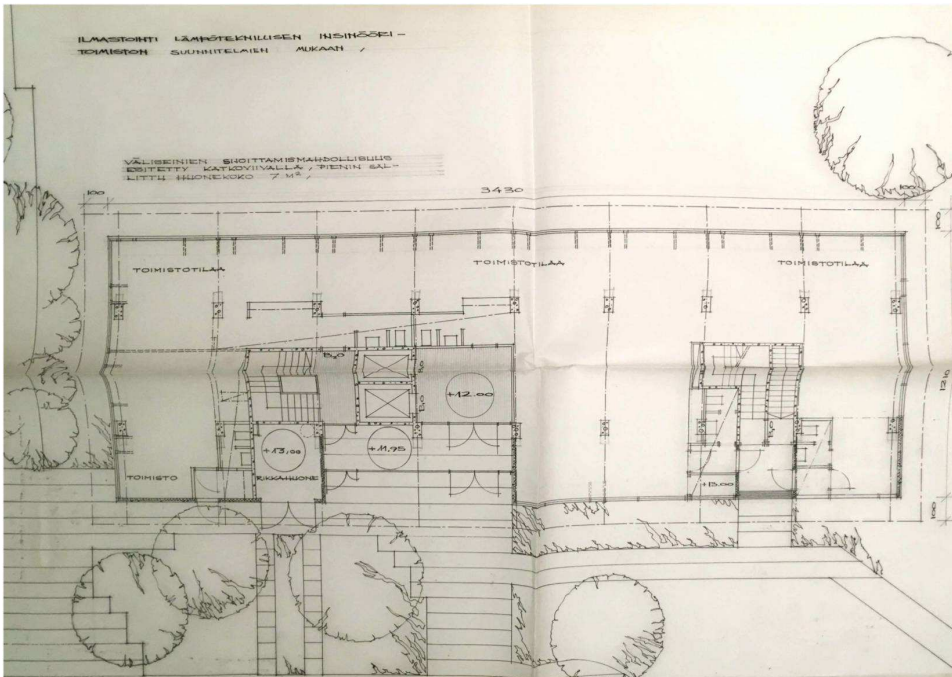
Rakennuksen ympäristössä on säilytetty / istutettu puurykelmiä ja yksittäisiä puita.

Tapionraitti kulkee rakennuksen vierestä kohti liikekeskustaa.

Ervin toimiston ensimmäisissä suunnitelmissa rakennuksen pohjakerros on esitetty muodoltaan selkeänä, lasiseinäisenä ja avoimena toimistotilana, joka avautuu joka suuntaan ympäristöönsä.

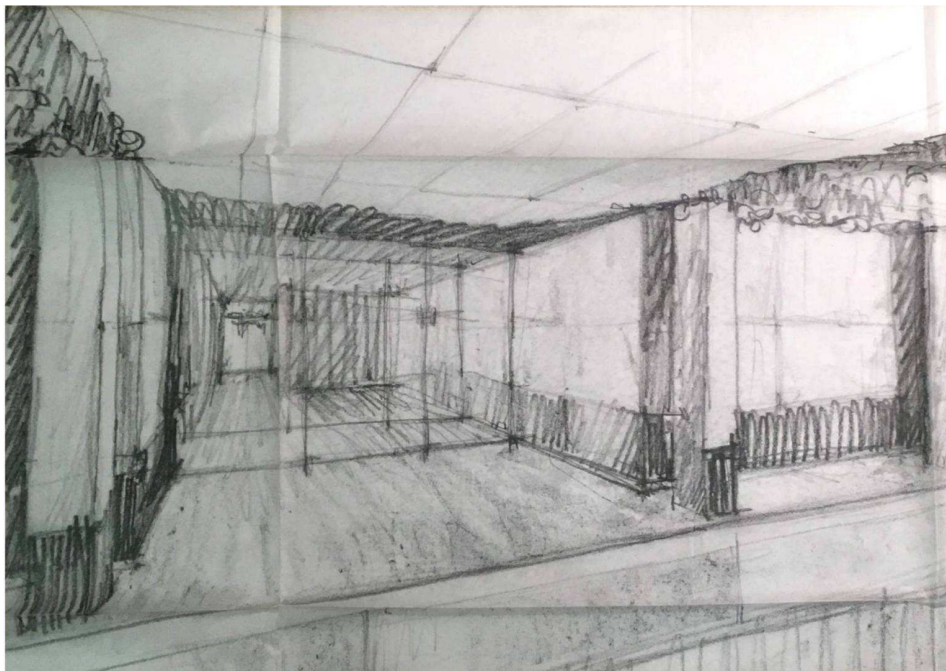
Pääsisäänkäynti sijaitsee aukion puoleisella julkisivulla, välttäen pohjakerroksen keskellä. Erville ominaiseen tapaan sisäänkäyntijulkisivun edusta on jäsenneilty laatoituksin, istutusaltain ja tukimuurein.

Rakennuksen sisäänvedetty pilarirunko mahdollistaa väliseinien rakentamisen tarpeen mukaan tietyin modulivälein, kuten myös ylemmissä toimistokerroksissa.

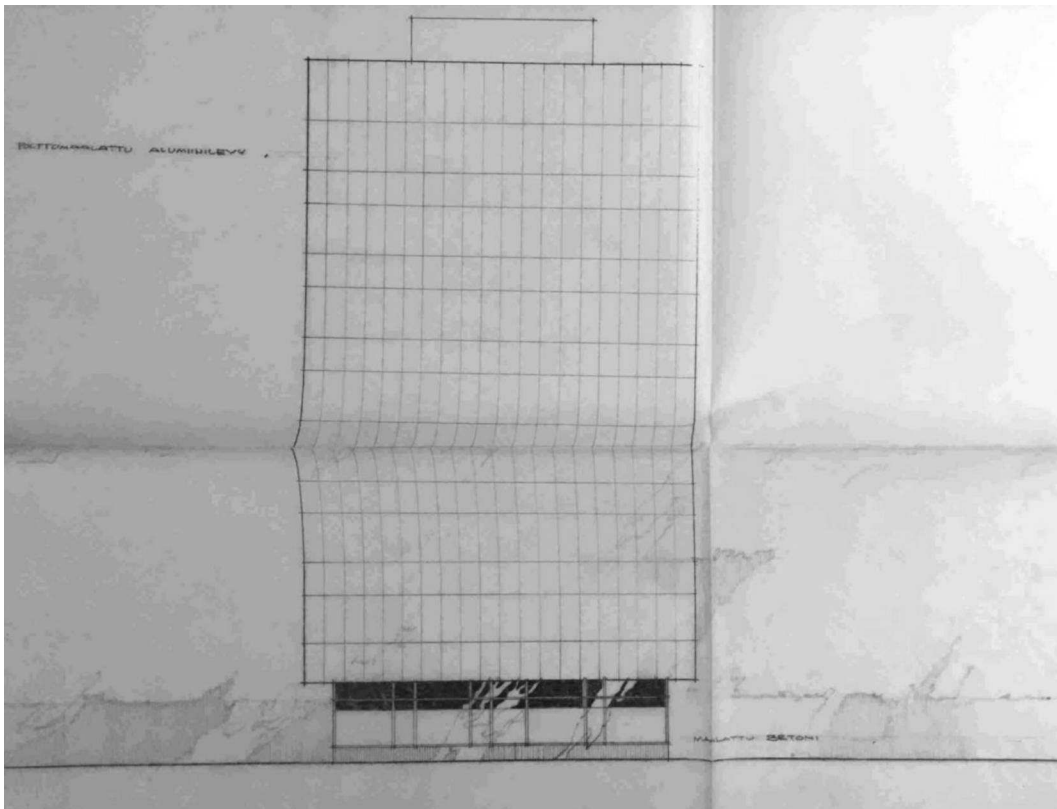
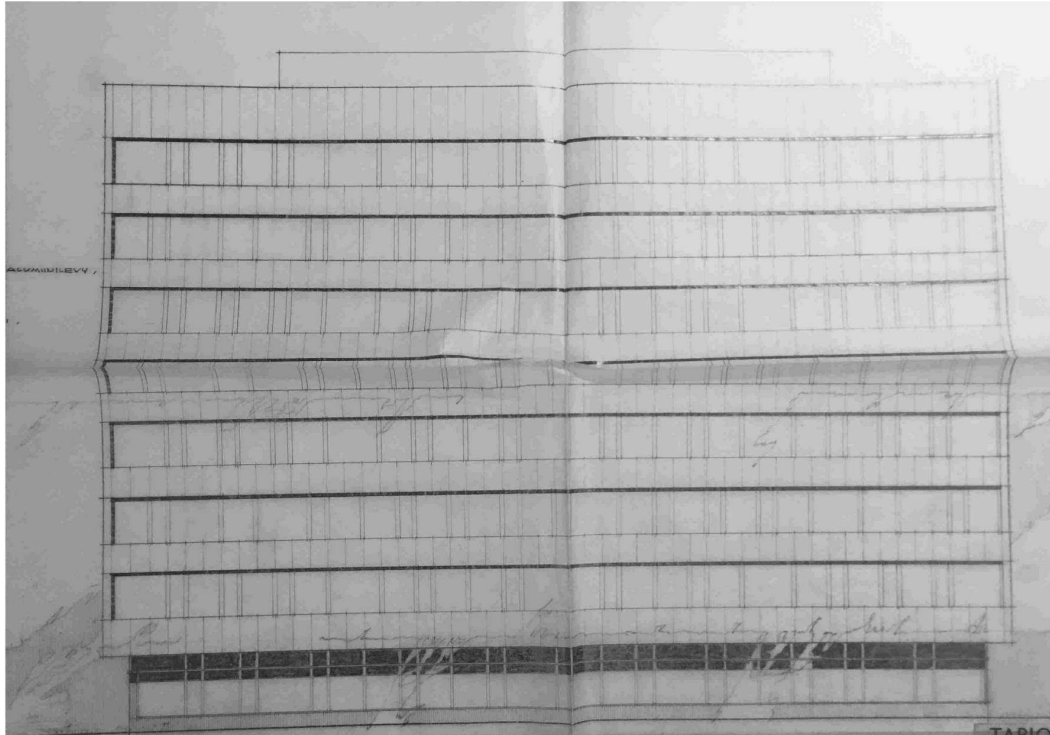
Konttoritalo II, pohjapiirros 1. kerros 26.6.1963, Arkkitehtuuritoimisto Aarne Ervi, Suomen arkkitehtuurimuseon arkisto.

Sama piirustus löytyy Espoon rakennusvalvontaviraston arkistosta, rakennuslupapiirustus, vuosi 1963.

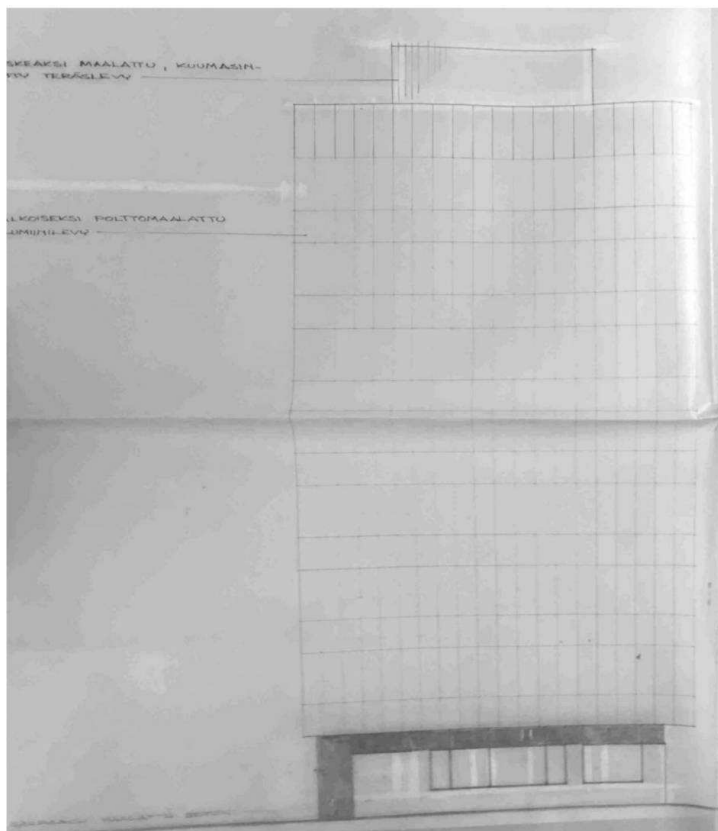
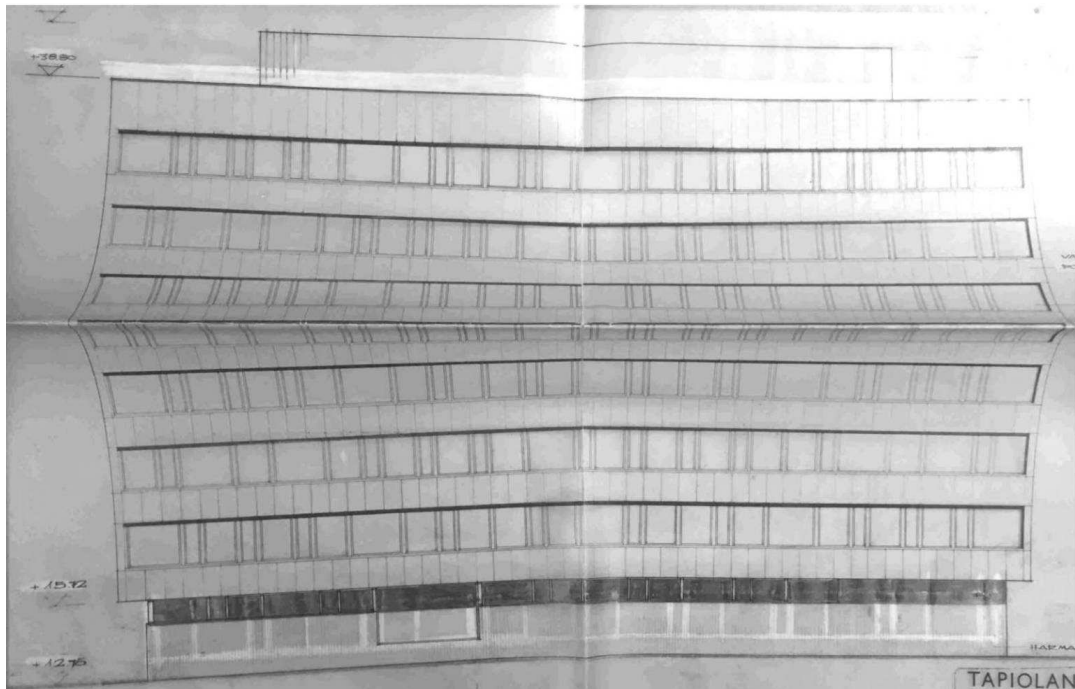
Konttoritalo II, pääsisäänkäynti, käsivaraperspektiivi, päiväämätön luonnos, Aarne Ervi

Suomen arkkitehtuurimuseon arkisto.

Konttoritalo II, julkisivu länteen Pohjantielle, sekä päätyjulkisivut, 20.3.1963, Arkkitehtuuri-toimisto Aarne Ervi, Suomen arkkitehtuurimuseon arkisto.

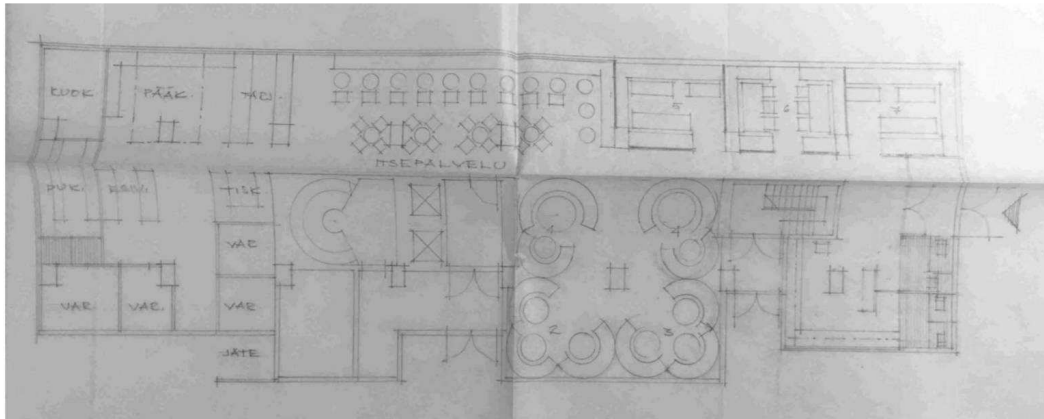
Ervin ensimmäisissä suunnitelmissa rakennuksen pohjakerroksen julkisivut ovat lasia, kuten pari vuotta aiemmin valmistuneessa Tapiolan Keskustornissa.

Konttoritalo II, julkisivu länteen Pohjantielle, sekä päätyjulkisivu, 6.8.1964, Arkkitehtuuritoimisto Aarne Ervi, Suomen arkkitehtuurimuseon arkisto.

Merkittävä muutos rakennuksen ulkonäköön; Pohjakerroksen julkisivumateriaali on muutettu lasiseinistä maalatuksi betoniksi. Jalustan umpinaisiin ulkoseiniin on avattu vain muutama ikkuna-aukko. Kapea ikkunanauha erottaa jalustan ylemmistä toimistokerroksista.

Suunnittelutyön edetessä rakennuksen alun perin avoimeen pohjakerrokseen suunniteltiin ravintola apu- ja huoltotiloineen, kerrokset 2-8 varattiin edelleen toimistotiloille. Erilaisten suunnitteluvaiheiden myötä pohjakerroksen julkisivut muuttuivat vaihe vaiheelta umpinaisemmiksi. Ravintolasta on laadittu monta erilaista luonnosvaihtoehtoa.

"Olutbaari", pohjapiirrosluonnos 2.4.1964,
Arkkitehtuuritoimisto Aarne Ervi, Suomen arkkitehtuurimuseon arkisto.

2.4.1964 päivätyissä pohjapiirrosluonnoksissa on rakennuksen pohjakerros säilytetty vielä osin lasiseinäisenä.

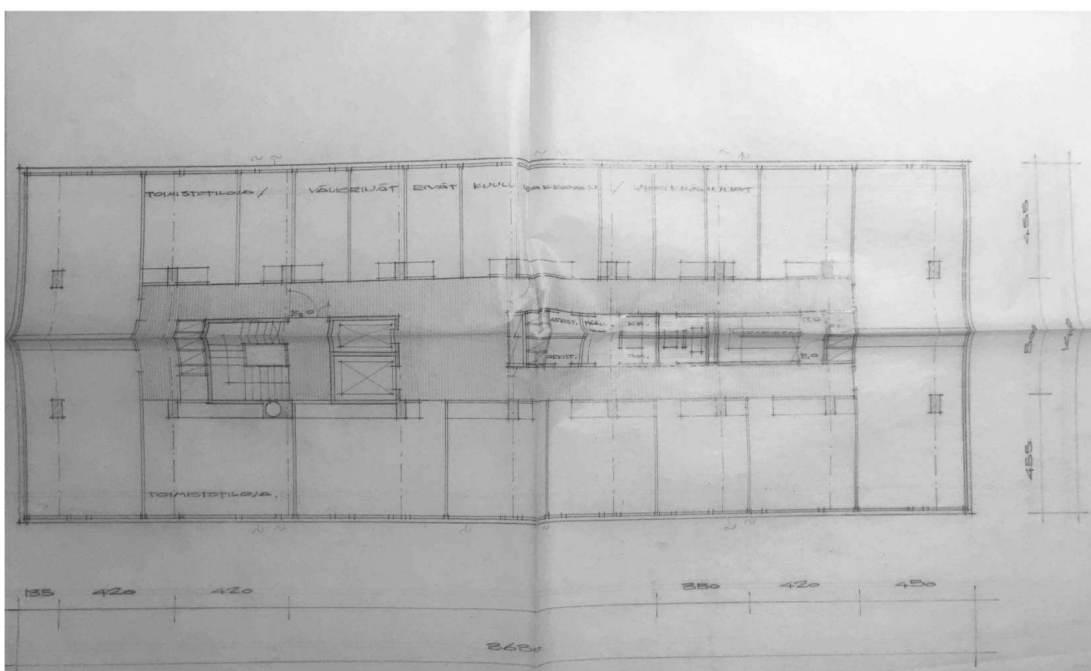

Julkisivua länteen Pohjantielle, rakennustyömaa käynnissä vuosi 1966.
Toteutunut pohjakerrosratkaisu on julkisivuiltaan umpinainen sekä länteen että itään.
Pohjakerroksen nauhaikkunat eivät kierrä jatkuvina koko rakennuksen ympäri.
Kuva: Asuntosäätiön kuvakokoelma, Espoon kaupunginmuseo

RAITINLUKKO, RAKENNUS JA YMPÄRISTÖ

Kantava rakenne ja toimistokerrokset

Rakennuksessa on kantavana rakenteena teräsbetonirakenteinen pilari-palkkirunko, joka on sisennetty ulkoseinärakenteesta. Palkit ovat ulokepalkkeja, kantavat pilarit sijaitsevat pareittain rakennusrungon keskellä ja rajaavat kunkin kerroksen keskialueen huolto-, apu- ja teknisten tilojen vyöhykkeeksi. Myös hissikuilut ja porrashuone sijaitsevat kantavina betonirakenteina rakennusrungon keskellä.

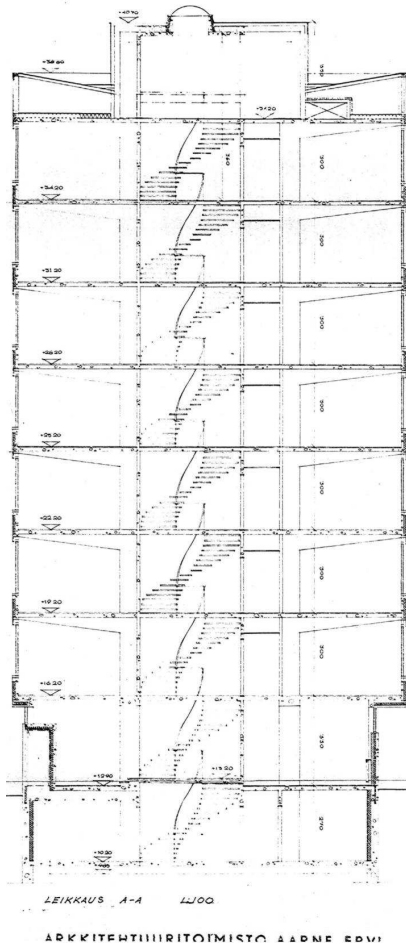

Kerrospohja, toimistokerrokset 3, 5, ja 7. Luonnos 29.4.1963,
Arkkitehtuuritoimisto Aarne Ervi, Suomen arkkitehtuurimuseon arkisto.

Kantavat betonipalkit ovat muodoltaan ulkoseinien suuntaan kapenevia, ja antavat toimistokerrosten sisätiloille omaleimaisen ulkonäön. Kerroskorkeus on vanhan leikkauspiirustuksen perusteella 3 metriä.

Rakennejärjestelmä mahdollistaa kevyiden väliseinien melko vapaan sijoittelun kerroksissa. Ervin suunnitelmassa toimistokerrosten kerrospohjat on usein esitetty huonejaosta vapaina avotiloina, joihin on määritetty kevyiden väliseinien sijoittamiselle mitoitusperiaate. Väliseinien sijoitusmahdollisuuksia toimistokerroksissa rajoittaa ainoastaan rakennuksen nauhaikkunoiden ikkunajako, jonka rytmi vaihtelee parillisissa ja parittomissa kerroksissa erilaisena.

Kevyiden väliseinien yläosassa käytäväseinällä oli suunniteltu kulkevan lasitiilinauha, josta kuitenkin jouduttiin kustannussyistä luopumaan.

Leikkauspiirustus v. 1966, Arkkitehtuuritoimisto Aarne Ervi
Suomen arkkitehtuurimuseon arkisto.

Toimistokerrosten palkki- ja pilarirunko on toteutunut suunnitelman mukaisena. Pohjakerroksen seinät ovat tässä suunnitelmaversiossa muuttuneet umpinaisiksi ja betonirakenteisiksi, ulkoseinän yläosassa kulkee paikoitellen kapea ikkunanauha.

Maantaso ja pohjakerros

Pohjakerros muodostaa muusta rakennusmassasta sisennetyn jalustan rakennuksen toimistokerroksille.

Edellä esitetyistä Ervin toimiston varhaisista suunnitelmista käy ilmi, että Raitinlukon pohjakerros oli alun perin suunniteltu kevyeksi, läpinäkyväksi ja lasijulkisivuin varustetuksi jalustaksi vapaasti seisovalle rakennukselle. Isot lasipinnat tarjoavat näkymiä eri suuntiin; aukiolle, kevyenliikenteen väylälle Tapionraitille, Pohjantielle, sekä myös rakennuksen läpi. Suuret ikkunapinnat yhdistävät pohjakerroksen ympäristöönsä.

Rungon sisällä oleva pilarirunko mahdollistaa väliseinien suhteellisen vapaan sijoittelun.

Pääsisäänkäynti sijaitsi sisäänvedettynä ja mitoitukseltaan väljänä melko keskellä itäjulkisivua, aukion puolella. Sisäänkäynnin edusta ja saapumisreitit oli jäsennetty laatoituksin, tasoeroin, istutusaltain ja tukimuurein. Puu- ja pensasistutuksia oli ryhmitelty rakennuksen eri puolille.

Nykytilanne

Pohjakerroksessa kantavana rakenteena ei ole ulokepalkkeja toimistokerrosten tapaan. Välipohja on kannatettu pilareilla, joita sijaitsee myös ulkoseinillä. Ulkoseinä on pääosin umpinainen ja betonirakenteinen ja erotettu ylemmistä kerroksista kapealla ikkunanauhalla. Itäjulkisivun puolella pohjakerroksen ulkoseinä polveilee syvyyssuunnassa, alkuperäisten suunnitelmien pohjakerroksen selkeyttä ja suoraviivaisuutta ei toteutetussa ratkaisussa ole enää näkyvissä.

Pohjakerroksessa sijaitsee ravintola, jonka huolto- ja aputilat sijoittuvat kerrospohjan itäreunalle ja eteläpäätyyn. Ravintolaan liittyvä ulkoterassi sijaitsee rakennuksen länsipuolella.

Sisäänvedetyssä pääsisäänkäynnissä on metalli-lasiovet ja -ikkunat. Sisäänkäynti antaa ahtaan ja pimeän vaikutelman. Olutravintolan sisäänkäynti sijaitsee varsinaisesta pääsisäänkäynnistä erillisenä, ja on ilmeeltään umpinainen.

Pohjakerroksen julkisivun yläosassa paikoitellen kulkeva ikkunanauha on väriltään vaalea, ja sisältää runsaasti paneelipintaisia umpiosia. Ikkunanauha ei kierrä jatkuvana koko pohjakerroksen ympäri. Arkkitehtoninen vaikutelma umpinaisesta jalustasta irrotetuista toimistokerroksista ei toteudu.

Pohjakerroksen julkisivun betonipinnat on toteutettu lautamuotilla ja maalattu.

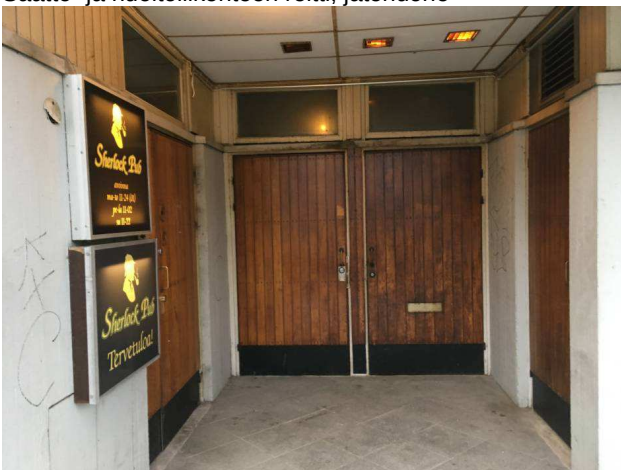
Alkuperäinen värisävy on Ervin toimiston suunnitelmissa mainitun mukaan ollut vihertävän siniharmaa.

Saatto- ja huoltoliikenteen reitti, jätehuone

Pääsisäänkäynti

Olutravintolan sisäänkäynti

Valokuvat: Studio u2 arkkitehdit Oy, 2017-2018

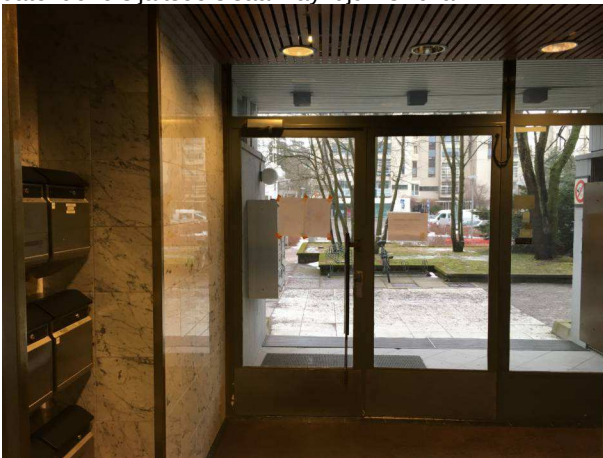
Ravintolan aidattua terassia länteen

Jätehuone sijaitsee sisäänkäyntijulkisivulla

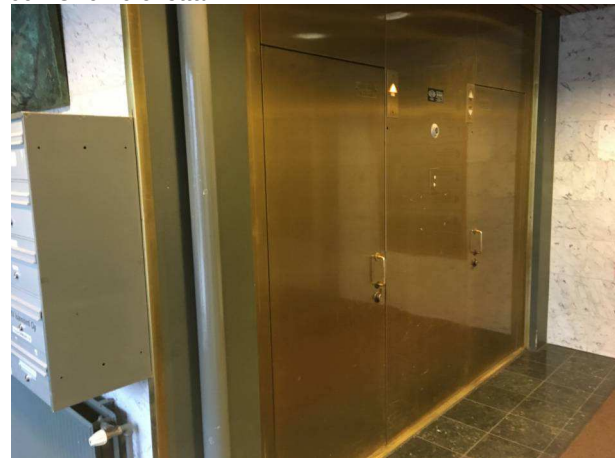

Julkisivun uloketta

Sisääntuloaula

Valokuvat: Studio u2 arkkitehdit Oy, 2017-2018

Hissit

Rakennuksen sisääntuloaula, sekä porras- ja hissiaulat kerroksissa ovat vuosien saatossa kokeneet pintojen ja materiaalien osalta muutoksia, eivätkä ole rakennuksen alkuperäisen luonteen mukaisessa asussa.

Jätehuone sijaitsee pohjakerroksessa itäjulkisivulla, jätehuonetta on laajennettu puurakenteisena ylempien toimistokerrosten ulkoseinän linjaan, mikä rikkoo toimistokerrosten ulokevaikutelmaa. Jäteastioille ei ole riittävästi tilaa.

Kattokerros ja kellarikerros

Rakennuksen kattokerros on muusta rakennusmassasta reilusti sisäänvedetty, umpinainen, ja sisältää ainoastaan talotekniikkaa, mm. ilmanvaihtokonehuoneet. Rakennuksen vesikattona on sorapintainen tasakatto, sisäänvedetty kattokerros on julkisivuiltaan ja vesikatoltaan pellitetty.

Kellarikerros sijaitsee maan alla, ja sisältää väestönsuojan, teknisiä, varasto- ja aputiloja. Kellarikerroksen runkosyvyys on pohjakerrosta suurempi.

Julkisivut

Konttoritalo II:n julkisivujen yleisilme on ollut nykyisen kaltainen melko varhaisista luonnoksista saakka. Muutamissa päiväämättömissä Ervin luonnoksissa on myös tutkittu betoniritilärakenteen tai tiiliverhoilun sopivuutta rakennuksen toimistokerrosten ilmeeseen. Maalattu metallikasetti (piirustuksissa polttomaalattu alumiinilevy) valikoitui toimistokerrosten julkisivumateriaaliksi ilmeisesti jo melko varhaisessa suunnitteluvaiheessa. Pari vuotta aiemmin rakennetusta Keskustornista saatuja kokemuksia hyödynnettiin Raitinlukossa.

Pohjakerroksen julkisivut olivat Ervin toimiston luonnoksissa alun perin lasirakenteiset. Pilarirunkoa on tutkittu sekä julkisivuista sisäänvedettynä, että pohjakerroksen julkisivuilla näkyvänä ratkaisuna. Kaikissa ratkaisuvaihtoehdoissa pohjakerroksen julkisivut ovat olleet toimistokerrosten julkisivulinjasta sisäänvedetyt.

Suunnitelmamuutosten myötä pohjakerroksen julkisivuihin ilmestyi ensin erillisiä umpiosia, lopulta koko pohjakerros toteutettiin julkisivuiltaan pääosin umpinaisena betonirakenteena. Umpinaisen seinän yläreunassa kulkee kapea ikkunauha, paikoin on lisäksi leikattu muutamia yksittäisiä ikkuna- ja oviaukkoja

Rakennuksen nykyinen yleisilme lännestä Pohjantieltä, sekä idästä Länsituulenaukiolta käsin
Valokuvat: Studio u2 arkkitehdit Oy, 2017-2018

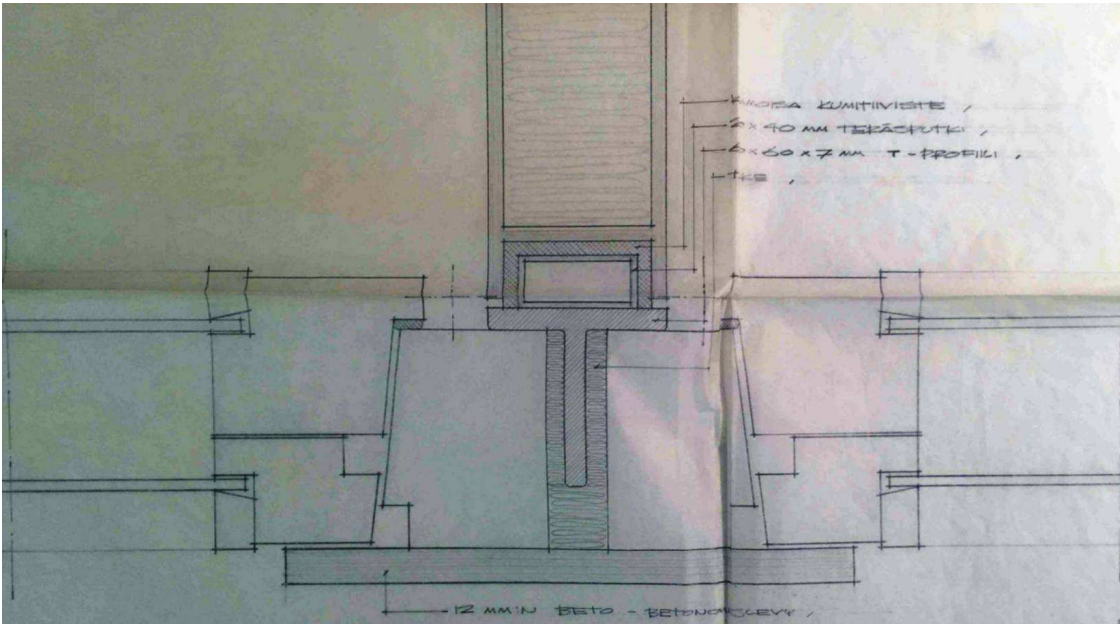
Toimistokerrosten julkisivut ovat kevytrakenteiset ja ilmeeltään melko litteät. Toimistokerrosten kantava pilari-palkki-runko mahdollistaa julkisivujen toteutuksen kevyinä, rakenteeltaan ei-kantavina. Ei-kantavien julkisivujen luonnetta on korostettu nauhaikkunoilla. Ikkunat muodostavat koko rakennuksen pituiset ikkunauhat rakennuksen pitkille sivuille, päädyt ovat umpinaiset. Julkisivuverhoilu on valkoiseksi maalattu metallikasetti.

Toimistokerroksissa suurten ikkunoiden muodostamissa nauhaikkunoissa syntyy ikkunoiden pystyjakojen luomasta vaihtelusta polveileva rytmi. Ikkunajako vaihtelee parillisissa ja parittomissa kerroksissa eri rytmisenä. Vaihtelevasta ikkunarytmityksestä sekä julkisivujen metallikasettijaosta muodostuu rakennuksen ulkonäön leimallinen piirre.

Ikkunoiden vaakasuuntaiset ylä- ja alapuite jäävät piiloon julkisivurakenteen pintaverhouksen taakse, pystyjakojen kohdalla on maalattu vanerilevy. Ikkunat ovat sisäänpäin aukeavia puuikkunoita.

Ulkoseinillä, ikkunoiden ulkopuolella sijaitsevat ulkopuoliset alumiinirakenteiset sälekaihtimet, jotka on asennettu ikkunan ja julkisivulevytyksen välitilaan. Sisältä käsin säädettävät sälekaihtimet olivat aikanaan huippumodernit, ja kuuluvat osaltaan rakennuksen arkkitehtuuriin. Nykyisellään sälekaihtimet ovat päässeet ränsistymään. Vanhoissa valokuvissa on nähtävissä samanlaiset kaihtimet myös Keskustornissa.

Toimistokerrosten runkorakenne ja julkisivujen ikkunajako mahdollistavat kevyiden väliseinien sijoittelun kerroksissa tietyn modulimitoituksen puitteissa melko vapaasti.

Ote detailjiirroksesta: Kevyen väliseinän liittymä ulkoseinällä, vaakaleikkaus, Arkkitehtuuritoimisto Aarne Ervi

Valokuvia nykytilanteesta

Toimistokerrosten julkisivua, ulkopuoliset sälekaihtimet

Toimistohuone sisältä

Pohjakerroksen nauhaikkunaa

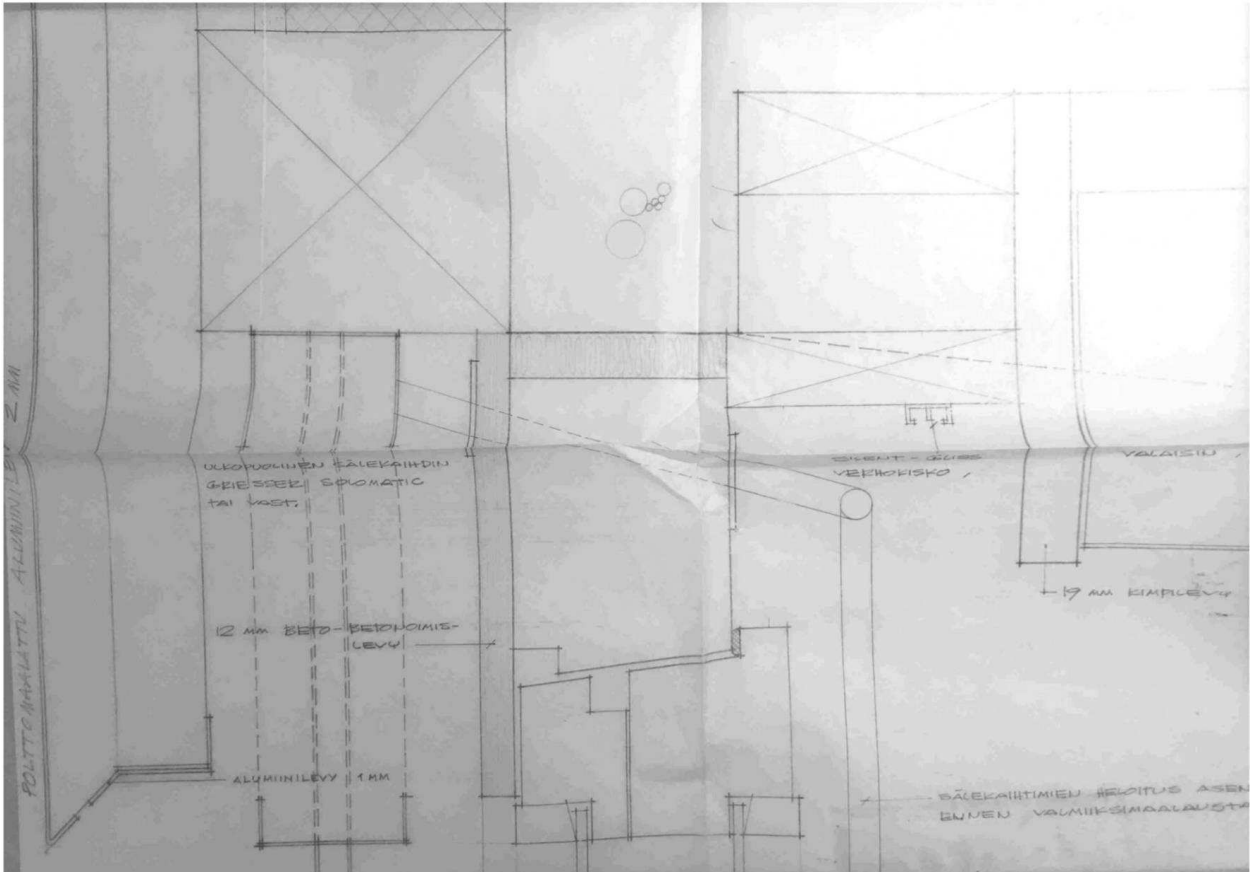

Pohjakerros on sisennetty

Pohjoispäädyn ikkunat

Valokuvat: Studio U2 arkkitehdit Oy, 2017-2018

Ote detaljipiirroksista, toimistokerrokset:

Julkisivun metallilevyt, julkisivun sälekaihtimet ikkunan ulkopuolella, ikkunan yläreuna. Pystyleikkaus, Arkkitehtuuritoimisto Aarne Ervi, Suomen arkkitehtuurimuseon arkisto.

Rakennus Pohjantieltä lännestä katsoen vuonna 1980
Kuva: Espoon kaupunginmuseo

Toimistoikkunoiden ulkopuolisia sälekaihtimia
Kuva: Ilari Järvinen 1992, Espoon kaupunginmuseo

Piha ja ympäristö

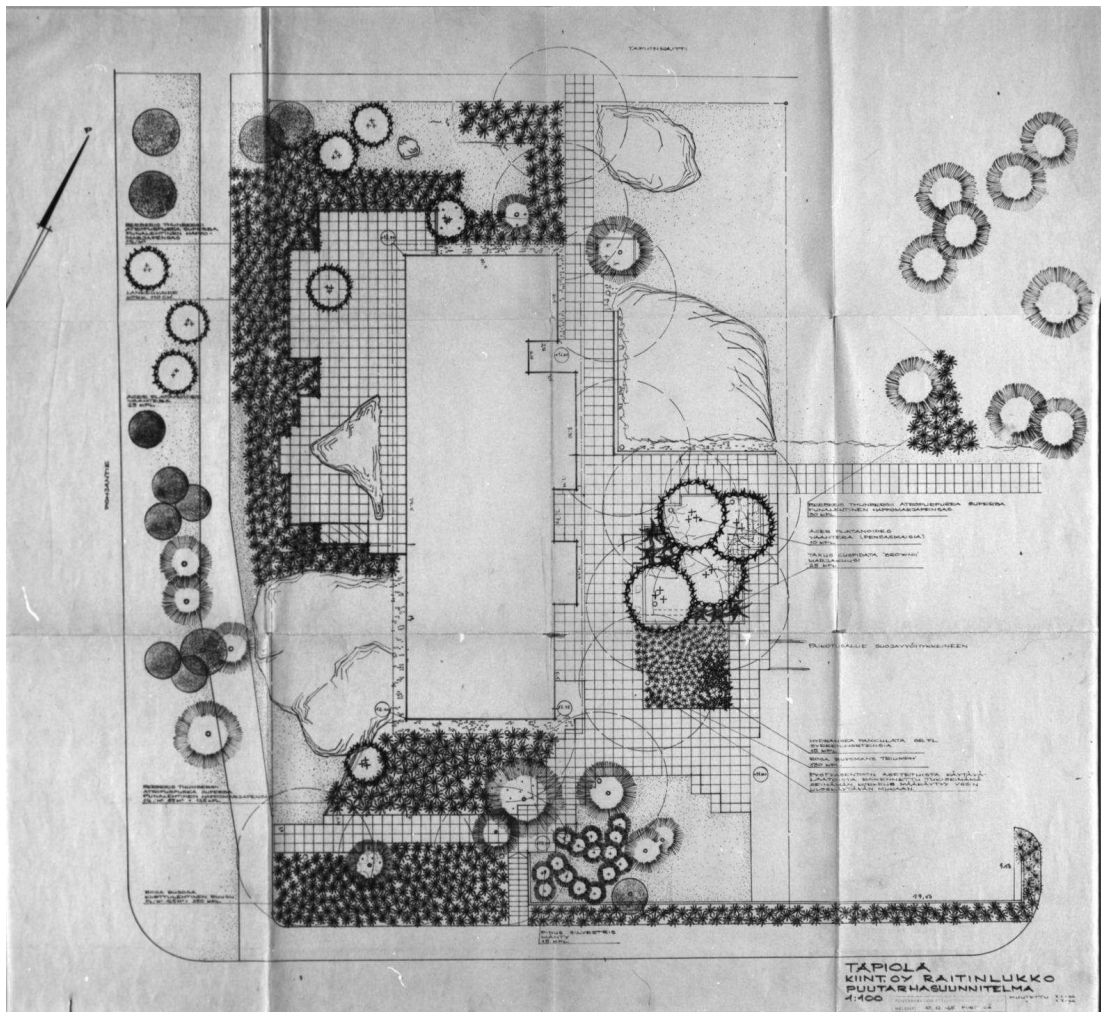
Ervin suunnitelmissa Konttoritalo II seisoo keskellä tonttia, vapaasti suhteessa ympäristöönsä. Rakennus on ympäröity laatoituksin, viher- ja istutusaluein kaikilta sivuiltaan. Tontin istutussuunnitelman on laatinut puutarhasuunnittelutoimisto Jussi Jännes.

Länsipuolella Raitinlukon tontti rajoittuu vilkkaaseen katuun Pohjantiehen. Rakennus on irrotettu katulinjasta kesemmälle tonttia. Laatoitettu, runsaiden pensasistutusten ympäröimä patio liittää rakennuksen ympäristöönsä. Maan pinnassa olevia kallioita on jätetty näkyviin, myös pation keskelle. Kadun ja rakennuksen väliin on sovitettu kevyenliikenteenväylä ja istutettu puita, myös alkuperäisiä puita on säilytetty tontilla runsaasti.

Pohjoisreunallaan Raitinlukon tontti liittyy istutusalueen välityksellä Tapionraitiin.

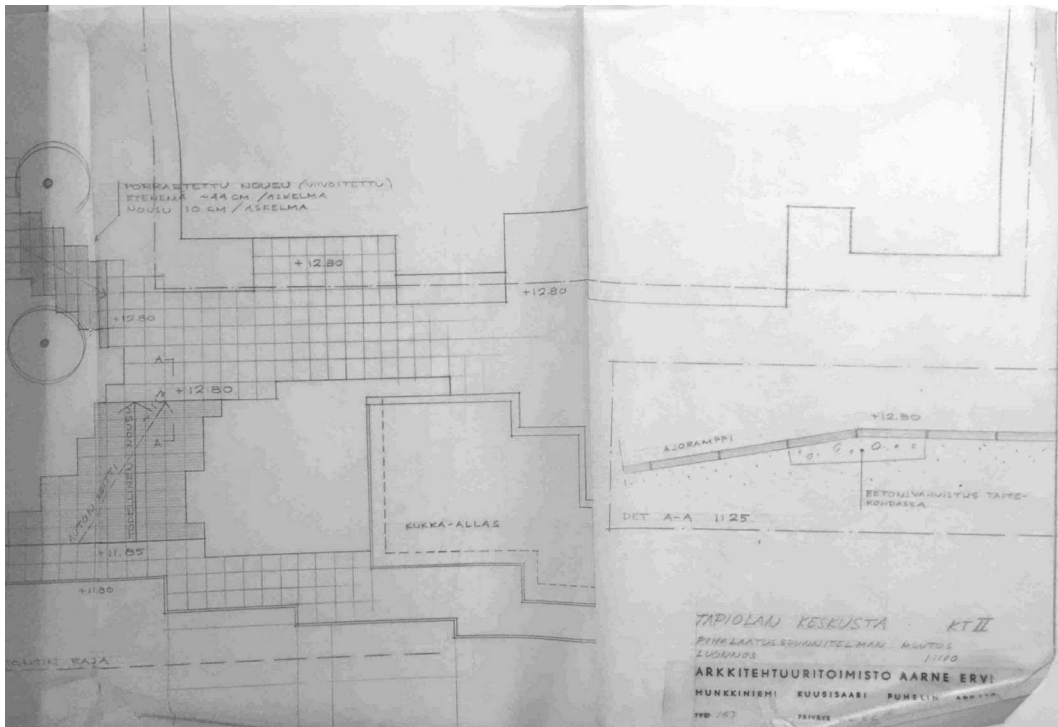
Tontin itäpuolella sijaitsee pysäköintialueena toimiva aukio, Länsituulenaukio.

Rakennuksen pääsisäänkäynti on itäjulkisivulla, aukion reunalla. Sisäänkäynnin edusta kulkureitteineen on laatoitettu, laajahko luonnonkallio leikkauksineen on jätetty näkyviin saapumisreitille vierelle. Pääsisäänkäynnin edustan ja aukion välinen korkeusero on ratkaistu porrasaskelmin ja betonisin tukimuurein. Tukimuuri rajaa myös suurikokoista istutusallasta, jossa on istutuksina mm. marjakuusia, vaahteroita ja syreenihortensiaa. Rakennuksen eteläpääty on Jänneksen suunnitelmissa istutettu kauttaaltaan pensasistutuksin ja puin, istutuksissa mm. punalehtistä happomarjaa, kurttulehtiruusua ja mäntyjä. Tontin eteläpuolella sijaitsee sisäänajoreitti kadulta aukiolle.

Raitinlukko, piha- ja istutussuunnitelma, Jussi Jännes, 10.12.1965.

Kuva: Espoon kaupunginmuseon kuva-arkisto.

Sisäänkäyntipihan järjestelyjä ja laatoitusta, luonnos, Arkkitehtuuritoimisto Arne Ervi 1966, Suomen arkkitehtuurimuseon arkisto.

Piha-alueet, nykytilanne

Nykyiset pihalaatoitukset rakennuksen seinustalla ja sisäänkäynnin vierellä ovat osin betonisidekiveä, Ervin alkuperäisistä suunnitelmista poiketen. Ervin käyttämä päällyste Tapiolan keskustan pihapinnoissa on tyypillisesti ollut suurikokoista betonilaattaa, ns. Tapiola-laattaa. Tapiola-laatta sopii ilmeeltään ja mittakaavaltaan Tapiolan alkuperäiseen arkkitehtuuriin, ja tuo ulkotiloille tunnistettavan, yhtenäisen ilmeen. Myöhemmin asennetut sidekiveykset ja betonipollarit eivät ole Ervin arkkitehtuurin kanssa samaa paria, eivätkä kuulu Tapiolaan. Saatto- ja huoltoliikenne on ohjattu rakennuksen pääsisäänkäynnin edustalle Länsituulenaukion suunnalta tontin kaakkoiskulmasta.

Itäjulkisivun edustalla sijaitsee betonisen tukimuurin ympäröimä istutusallas, joka samalla rajaa alempana kulkevan kevyenliikenteenväylän piha-alueen sisäänkäyntitasosta. Istutusaltaassa kasvaa vaahteroita ja marjakuusia, sekä osin nurmikkoja. Tukimuuri on alkuperäinen, ja edustaa tyypillistä Ervin ulkotila-arkkitehtuuria. Istutusaltaan vastaparinä toimii avokallio, jonka leikattuun reunaan pääsisäänkäynnin edustan ulkoporras rajautuu.

Alkuperäisessä istutussuunnitelmassa esiintyviä runsaita pensasistutuksia ei Raitinlukon rakennuksen ympärillä enää ole. Viheralueet rakennuksen ympärillä ovat pääosin nurmipintaiset. Rakennuksen läheisyydessä, etenkin Länsituulenaukion puolella sisäänkäynnin edustalla, sekä eteläpäädyssä kasvaa suuria puita, mm. mäntyjä ja vaahteroita. Sen sijaan länsijulkisivun puolella, rakennuksen ja Pohjantien välisellä viheralueella puita on nykyisin vähemmän kuin alkuperäisessä istutussuunnitelmassa. Myös viheralue tontin ja kadun välistä on vuosien saatossa hävinnyt.

Länsijulkisivun puolella niin ikään sijaitseva olutravintolan aidattu puuterassi huvimajoineen on nykyilmeeltään Ervin arkkitehtuurin kanssa ristiriidassa. Ravintolan terassi ei ole säilynyt / toteutunut Ervin suunnitelmissa esitetyllä tavalla laajajkona, polveilevana, betonilaatoitettuna pationa.

Sisäänkäynnin edustan tukimuuria

Saatto- ja huoltoliikenne

Länsituulenaukion reunalla kulkevaa pyörätietä
Valokuvat: Studio U2 arkkitehdit Oy, 2017-2018

Lännenpuoleista pihaa, olutravintolan aidattu terassi

Pihaa pääsisäänkäynnin edustalla: portaat, tukimuuria ja kallioleikkausta, nykytilanne

Kuvalähde: Tilaajan kuva

Raitinlukon toimistotalo ja Länsikorkean asuinalueen Taskumatti-talot kaakosta käsin, v. 1970
Kuva: Asuntosäätiön kuvakokoelma, Espoon kaupunginmuseo

Raitinlukon toimistotalo osana Tapiolan kaupunkikuvaa, näkymät idästä katsoen
Kuvat: Teuvo Kanerva 1981 ja 1970, Espoon kaupunginmuseo

Raitinlukko on toistaiseksi säilyttänyt asemansa Tapiolan kaupunkirakenteessa, liikekeskustan myöhempien vuosien muutoksista ja lisärakentamisesta huolimatta.

YHTEENVETO

Raitinlukon toimistorakennus kuuluu olennaisena osana Tapiolan liikekeskustan kokonaisuuteen ja esiintyy Ervin keskustasuunnitelmissa varhaisista vaiheista lähtien.

Raitinlukon toimistorakennus ja Keskustorni lännestä

Tapiolan keskustaa Itäkartanon suunnalta

Kuvat: Asuntosäätiön kuvakokoelma, Espoon kaupungin museo

Tapiolan keskustan lisärakentamisen myötä Raitinlukon asema Keskustornin vastaparina alun perin väljässä ja matalassa kaupunkirakenteessa on osittain menettänyt merkitystään. Tämä ei kuitenkaan vähennä rakennuksen merkittävyyttä. Ympäristön tiivistyneestä rakenteesta huolimatta Raitinlukon rakennus seisoo edelleen vapaasti, puiden ja istutusalueiden ympäröimänä, kevyenliikenteenraitin vierustalla aukion laidalla. Ervin alkuperäisten suunnitelmien mukaiset peruslähtökohdat ovat monelta osin yhä nähtävissä tai ainakin palautettavissa.

Rakennuksen perushahmo lähiympäristöineen on säilynyt suhteellisen hyvin vuosien varrella tehdyistä sisä- ja pihatilojen järjestely- ja materiaali muutoksista huolimatta. Kuten niin usein, muutoksia on toteutettu ilman yhtenäistä linjaa, Ervin alkuperäisistä suunnitelmista tai lähtökohdista piittaamatta, ja laajempaa kokonaisuutta huomioimatta.

Raitinlukon rakennuksen ympäristö koki suurimmat muutoksensa 1970-80-lukujen myötä tapahtuneen liikekeskustan lisärakentamisen myötä. Länsituulenaukion ympärille nousi uusia asuin- ja liikerakennuksia, ja Heikintorin kauppiastavaratalon naapuriin rakennettiin pysäköintitalo. Seuraavat suuremmat muutokset Tapiolan keskustassa ovat parhaillaan käynnissä Länsimetron mukanaan tuoman laajan liikekeskustan uudistamisen ja lisärakentamisen myötä. Heikintorin korjaus- muutos- ja laajennushanke, sekä purettavan pysäköintitalon paikalle ja Länsituulenaukion reunoille tapahtuva uudisrakentaminen tuovat muutoksia aivan Raitinlukon naapuriin.

Raitinlukko Sampotorin suunnalta kuvattuna, 1980-1985

Kuva: Heikki von Hertzen, Espoon kaupungin museo

Hymyilevät Tapiola Garden Cityn turistiemännät puutarhakaupungin kukoistusvuosina.
Kuvan taustalla Raitinlukon toimistotalo, Tapionaraittia sekä Taskumatti-talot.
Kuva: Asuntosäätiön kuvakokoelma, Espoon kaupungin museo,
kuvaaja Valokuvaamo Atte Matilainen, ajankohta noin 1966-1969.